A FEW COMMENTARIES REGARDING THE OTOMANI CULTURE AND ITS CANNELÉ DECORATED BACKGROUND

Ioana-Iulia OLARU
"G. Enescu" University of Arts, Iași

Abstract: In a time when the development of bronze metallurgy (which led to more developed, specialized weapons) had as result important economic and social changes, the one which did not benefit very much was ceramics. But the series of these cultures continue to exist and even nowadays we can admire tremendous breakthroughs. One of them is the Otomani Culture which, despite the overwhelming spreading of utilitarian pottery, will also have fine ceramics, bringing as novelty the so-called artistic background with fluting – all these events happened in the context of the stylistic unity of the ceramics which was specific to Bronze Age, dominated by geometry as far as motifs are concerned and also by their creation using incision or sticking. Just like we have mentioned above, the Otomani ceramics which, after the two first phases, records a qualitative step forward in the 3rd phase, when technique brings the novelty of the engobe, especially the decor will be the one to suffer from some changes – fluting – and whose presentation together with the entire ceramics, will be the focus of the present study.

Keywords: askos, engobe, fluting, Tesalian, removable

În ciuda migrațiilor, noua Epocă (a bronzului) a fost, se pare, destul de calmă, dat fiind specificul așezărilor (se remarcă dispariția fortificațiilor), ceea ce a avut ca rezultat o economie stabilă și echilibrată, bazată pe agricultură, dar și pe păstorit. Are loc acum procesul de indoeuropenizare, de interes fiind cristalizarea populațiilor proto-tracice, dar, din păcate, tracii din nordul Dunării vor fi semnalați abia în Epoca fierului, prin sec. al VI-lea î.Hr. Productivitatea muncii sporește prin dezvoltarea metalurgiei bronzului, care dă naștere unor unelte tot mai perfecționate.

Transformările economice și sociale se vor reflecta și pe planul construcțiilor, ca și pe plan artistic în general. De exemplu, datorită întrebuințării uneltelor din metal, chiar numărul construcțiilor sporește, formele fiind tot mai diversificate; iar schimbarea petrecută la nivel social, prin apariția unei societăți patriarhale și ierarhizate pe structuri de putere și prestigiu, dă naștere tumulului colectiv sau individual, al căpeteniei, ca monument funerar. După cum se va vedea și în toate domeniile artei, se răspândește cultul focului și cel solar, principii active de transformare a lumii, mișcarea Soarelui pe cer fiind sugerată atât în sanctuare, cât și ca motiv decorativ (cercuri, cercuri cu raze, roți, spirale) sau în formele carelor (solare) – modele miniaturale din lut. Și aceasta deoarece neoliticul cult al fertilității și fecundității își pierde tot mai mult importanța, fiind tot mai adesea însoțit de adorarea forțelor naturii, în mod deosebit a Soarelui. Noile concepte uraniene înlocuiesc așadar vechile concepte htoniene, astfel încât și numărul figurinelor feminine anterioare, ale Zeiței Mame, se va diminua treptat, dar mai ales

BDD-A22161 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:37 UTC)

se răspândește tot mai mult, încă de la începutul epocii, ritul funerar al incinerării (pe lângă inhumarea specifică Neoliticului).

Metalurgia în continuă dezvoltare și arta metalelor, care vor deveni din ce în ce mai importante, nu vor conduce însă la dispariția ceramicii (deși un oarecare regres se va face simțit), care ne va lăsa realizări importante, făcându-se remarcată în continuare, în întreaga Epocă a bronzului, o serie de culturi distincte. Cu toate acestea, predomina olăria utilitară, într-o tehnică rudimentară, cu o pastă poroasă, calitatea și diversitatea formelor și decorului scăzând. Nu lipsește nici ceramica fină, dar este diferită ca factură față de cea neolitică, o caracteristică importantă și comună tuturor culturilor fiind acum deosebita plasticitate a olăriei, care urmărește să reproducă vasele din metal, așadar tinzând tot mai mult să sugereze prețiozitatea metalului nou descoperit, bronzul. Distribuția tectonică a decorului, prin care sunt puse în evidență segmentele vaselor, este o caracteristică a ornamenticii în toată Epoca bronzului, cum comune sunt și lustrul metalic sau predominanța inciziei și a împunsăturii motivelor, dar și geometria (liniară și spiralică) – aproape exclusivă.

Aparținând Epocii bronzului mijlociu[1] dar și a celui târziu[2], cultura Otomani este răspândită în vestul și în nord-vestul României[3] (jud. Arad, Bihor, Satu Mare, Maramureș[4], dar și jud. Timiș, Hunedoara, Sălaj, Cluj, Mureș[5], știut fiind că prezența acestei culturi a fost semnalată și în vestul Pod. Transilvaniei[6], chiar dacă, se pare, doar la nivel cultural, fără aport al populației[7]); dar ea depășește la vest și la nord-vest granițele României[8], ajungând până în nord-estul Ungariei și sud-estul Slovaciei[9], Polonia de sud-est, Ucraina Subcarpatică[10]). Denumită astfel după un sat din com. Sălacea (jud. Bihor) (unde au fost descoperite primele așezări), această cultură tipică de câmpie este contemporană cu cultura Sighișoara-Wietenberg

[1] 2 300/2 200 – 1 500 î.Hr., când se răspândește cultul solar. Cf. A. Vulpe, M. Petrescu-Dîmbovița, A. László, *Cap. III. Epoca metalelor (Partea I. Preistoria*), in Mircea Petrescu-Dâmboviţa, Alexandru Vulpe (coord.), *Istoria românilor,* vol. I, *Moştenirea timpurilor îndepărtate,* Bucureşti, Academia Română, Ed. Enciclopedică, 2010, p.218

[2] 1 500 – 1 300/1 200/850/chiar 700 î.Hr., când au loc sinteze culturale, dar și nașterea unor noi culturi datorate mișcărilor de populații: pătrunderea unor grupuri din stepele de la nordul Mării Negre, care intră în contact cu populația locală. Cf. Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri şi până astăzi*, Bucureşti, Ed. Albatros, 1971, p.30; A. Vulpe et al., *op. cit.*, p.220

[3] În Câmpia Vestică, implicit în întreg bazinul mijlociu al Tisei. Ca răspândire, cultura a cunoscut fluctuații. Așezările de tip *atol* (insule în cadrul unor zone mlăștinoase) sau *tell*, de-a lungul Tisei și al afluenților ei (inclusiv Cetatea de pământ de la Otomani) au fost preferate la un anume moment (la Otomani, la sf. fazei a doua). Cf. A. Vulpe et al., *op. cit.*, p.252, 254

[4] Ion Miclea, Radu Florescu, *Preistoria Daciei*, Bucureşti, Ed. Meridiane, 1980, p.108

[5] Pentru detalii, vezi Ivan Ordentlich, *Aria de răspândire a culturii Otomani de pe teritoriul României*, in *Marmatia*, II, Baia Mare, 1971, p.19-35

[6] Pentru detalii, vezi Mihai Rotea, *Penetrația culturii Otomani în Transilvania. Între realitate și himeră*, in *Apulum*, XXXI, Alba Iulia, 1994, p.39-57

[7] Gruia Fazecaș, *Aspecte privind așezările culturii Otomani de pe teritoriul României*, in *Crisia*, XXVI-XXVII, Oradea, 1997, p.59

[8] Ion Miclea, Radu Florescu, *op. cit.*, p.108

[9] A. Vulpe et al., *op. cit.*, p.252

[10] Tiberiu Bader, *Epoca bronzului în nord-vestul Transilvaniei. Cultura pretracică și tracică,* Bucureşti, Ed. științifică și enciclopedică, 1978, p.30

BDD-A22161 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:37 UTC)

(elemente de tip Otomani apar la sfârșitul acestui grup cultural și în estul Munților Apuseni, în aria Wietenberg). Unitatea stilistică a fost remarcată în toată aria de răspândire a acesteia.

În această uniformitate a stilului, remarcabilă este ceramica, ce o și individualizează, mai ales în ceea ce privește decorul.

Dar și formele vaselor au particularitățile lor, eleganța și grația fiind reprezentative atât pentru tipurile specifice – căni și cești globulare, cu toartă supraînălțată, cu un buton sau o creastă (pentru perioadele mai târzii), amforele cu două toarte, strachinile largi, evazate, dar și vase cu picior –, cât și pentru vasele mai rar întâlnite – *askos*-ul, castronul cu 4 picioare, suportul de vas, vasul-altar.

Precum particularități are și tehnica de lucru, ce folosește ca material lutul de bună calitate (provenit din interiorul așezărilor)[11], chiar dacă este lucrat mai puțin îngrijit în cazul ceramicii grosolane, cu pereți groși și destul de friabili, existentă în toate fazele (când pasta conține mult degresant – pleavă sau pietriș, iar arderea, relativ slabă, în gropi deschise sau semideschise, avea ca rezultat neuniformitatea cromatică: de la brun-deschis, brun-cenușiu, brun-roșcat, până la brun-închis). Treptat, se răspândește ceramica fină, cu o pastă de o calitate tot mai bună: degresantul este nisipul fin sau mica, arderea se face în cuptoare înăbușite, cromatica variază de la roșcat-gălbui la gri-deschis sau închis, până la negru, iar pereții vaselor (chiar mari) sunt subțiri și acoperiți acum cu angobă[12].

Revenind la decor, acesta este cel a cărui complexitate aduce noutăți, mai ales în fazele târzii. Pe lângă incizii și gravuri umplute cu pastă albă, va apărea și ornamentația modelată – creată cu mijloace plastice: caneluri, proeminențe organice, butoni[13] –, care va respecta părțile componente ale vasului, această decorație tectonică și combinatorie fiind o caracteristică a culturii Otomani. Simbolistica solară este evidentă în amplasarea motivelor radial față de axa vasului, dar și în prezența motivului solar, uneori împreună cu cel al apei (ca în interesanta strachină în formă de cochilie de la Valea lui Mihai, jud. Bihor[14]); dar întâlnim și ghirlande, arcade, spirale recurente sau conjugate.

În ceea ce privește formele[15], dar și tipul unor motive ale ceramicii Otomani (spirale, arcade, ghirlande fin incizate), analogii s-au găsit cu vasele din culturile sudice Verbicioara și Gârla Mare[16], influența culturilor Wietenberg și Suciu făcându-se simțită mai târziu, în sintaxa decorativă: ordonarea pe registre orizontale a motivelor [17]. De altfel, amplasarea motivelor este cea care deosebește și zone stilistice diferite ale culturii: această din urmă

[11] *Ibidem*, p.42
[12] *Ibidem*, p.42
[13] Ion Miclea, Radu Florescu, *op. cit.*, p.110
[14] Descoperită împreună cu alte 28 de vase – cești de diferite mărimi, o urnă și încă o strachină – în punctul Groapa de Lut. Cf. H. D. in Radu Florescu, Hadrian Daicoviciu, Lucian Roșu (coord.), *Dicționar enciclopedic de artă veche a României*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1980, p.302, s.v. *Valea lui Mihai*
[15] Cești cu gâtul înalt cilindric, fund îngust și toartă zveltă, strachini cu buza pătrată. Cf. L. R. in Radu Florescu et al., *op. cit.*, p.254, s.v. *Otomani*
[16] *Ibidem*
[17] Ion Miclea, Radu Florescu, *op. cit.*, p.110

BDD-A22161 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:37 UTC)

dispunere – pe registre – este particulară zonei Careilor, pe când un mare simbol solar constituie decorul tectonic al vaselor din Valea Ierului[18].

Cercetătorii au optat pentru 3 faze ale culturii (în urma studiilor de la staţiunile Cetăţuia şi Cetatea de pământ de la Otomani[19]), deşi acestea sunt încă insuficient şi incomplet analizate şi chiar stabilite[20].

Prima fază (2 000 – 1 500 î.Hr.)[21] este o perioadă de tranziţie, care moşteneşte şi continuă cultura Baden[22]. Predomină ceramica grosolană, lucrată într-o pastă primitivă şi cu un decor modest, pe care îl vom regăsi şi în fazele următoare: striuri trasate cu măturica, amprente textile, şiruri paralele de puncte incizate, benzi din triunghiuri incizate, striuri în grupe izolate, benzi reliefate, subţiri şi crestate. Dar există şi ulcioare sau străchini care nu aparţin ceramicii comune, iar decorul cunoaşte şi el excepţii, precum cel cu o canelură spiralică (de pe fundul unei cești), element ce va dispărea în faza următoare, pentru a reapărea în faza a treia[23]. În numărul cel mai mare sunt oalele: din pastă slabă calitativ, cu pietricele, având gura largă, buză evazată şi pereţii corpului arcuiţi. Răspândite sunt şi ulcioarele: cu gât înalt şi cu corp scund, bombat, ori cu gât mai jos şi corp mai înalt – ambele variante fiind neornamentate sau decorate cu şiruri de liniuţe verticale. Străchinile au şi ele două variante: una cu gura dreaptă, gât pronunţat, pereţi uşor arcuiţi, fund plat, cu două sau patru torţi, şi o variantă cu gura uşor trasă în interior, ornamentată cu striuri. În ceea ce priveşte ceştile, acestea apar încă în această fază, dar cele 3 variante (tronconică şi cu decor compus dintr-un brâu alveolar, concentric, sau cu brâuri alveolare şi cu şiruri de proeminenţe; ceaşca cu corp uşor bombat şi ornamentată cu mici proeminenţe; ceaşca cu gât înalt şi cu decor alcătuit din şiruri verticale şi orizontale de liniuţe) vor dispărea în fazele următoare, lăsând loc, treptat, unor exemplare tot mai mari şi cu alte funcţii. De bună calitate sunt fructierele, care sunt specifice doar primei faze, şi sunt de 4 tipuri: cu pereţi arcuiţi, picior plin, talpă evazată, neornamentată; cu pereţi drepţi, picior plin, talpă evazată, ornamentată cu mici proeminenţe şi cu creasta de cocoş pe buză; cu pereţi drepţi, picior cubic, gol, prevăzut cu 4 ferestruici, unele

[18] L. R. in Radu Florescu et al., *op. cit.*, p.255, s.v. *Otomani*

[19] A. Vulpe et al., *op. cit.*, p.252

[20] După unele opinii, ar exista şi o a patra fază (aparţinând Epocii târzii a bronzului), care preia, pe de o parte, forme ale vaselor din faza anterioară a culturii: străchinile tronconice, cu buză evazată şi cu proeminenţe, ornamentate cu caneluri semicirculare şi cerculeţe; cănile de tip amforă, cu două torţi mari cu butoni, gât tronconic ornamentat cu caneluri verticale, picior cu talpă, gol în interior; cești bitronconice, cu buza evazată şi toartă supraînălţată, umărul puternic pronunţat şi fundul plat – în general neornamentate sau cu caneluri late şi oblice; oale de uz comun, decorate cu brâu alveolar sau cu proeminenţe. Dar, pe de altă parte, apar şi forme noi: străchini bitronconice, ornamentate cu grupuri de caneluri verticale sau orizontale, cu mici cerculeţe, cu brâuri crestate, dar în special cești aparţinând acestei faze: bitronconice cu gât înalt cilindric sau arcuit, buza evazată, toartă supraînălţată, neronamentate sau decorate cu caneluri înguste în partea superioară; sau cești aproape emisferice, buză evazată, gât scurt, toartă, precum şi cești cu corp înalt, aproape cilindrice, cu buză dreaptă, ambele neornamentate şi cu toartă supraînălţată. În privinţa decorului (în care întâlnim canelarea, proeminenţele, precum şi mici împunsături), analogii ale ceramicii fazei a patra se pot face cu grupurile Hajdubagos, Berkesz-Demecser şi Piliny, precum şi cu grupurile Igriţa şi Biharea din Crişana. Cf. Tiberiu Bader, *op. cit.*, p.56, 57, 62; A. Vulpe et al., *op. cit.*, p.274;

[21] L. R. in Radu Florescu et al., *op. cit.*, p.254, s.v. *Otomani*

[22] Vladimir Dumitrescu, *Arta preistorică în România*, vol.I, Bucureşti, Ed. Meridiane, 1974, p.304

[23] *Ibidem*

BDD-A22161 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:37 UTC)

exemplare cu torți, altele cu butoni, au ornamente cu brâuri înguste, crestate cu linii; cu pereți arcuiți, cu 4 picioruşe pline şi sunt ornamentate cu brâuri crestate şi cu mici proeminenţe[24]. Un exemplu al acestei faze este un vas cu două torți, cu un decor compus dintr-un şir de alveole pe buză şi şiruri orizontale de câte 3 striuri paralele, arcuite pe corp[25].

În a doua fază (1 500 – 1 250 î.Hr.)[26], care aparține Epocii bronzului mijlociu, se găsește în continuare ceramica de uz curent din faza anterioară, din pastă poroasă, simplitatea fiind în continuare caracteristica ornamenticii: decorul este incizat, geometric, tectonic, amplasat în general pe corp în zona bombată[27], motivele decorative fiind: triunghiuri (haşurate), ghirlande, motivul solar (cercuri cu raze), benzi haşurări, mărginite cu câte două linii paralele, motivul crengii de brad, iar spre sfârşitul fazei: spiralele, ca pe un vas existent acum la Muzeul de Istorie al Transilvaniei de la Cluj-Napoca. În această fază însă, tehnica se îmbunătățește tot mai tare, înmulțindu-se ceramica omogenă, sonoră, lucrată dintr-o pastă foarte fină, fără nisip sau pietriş, cu pereți mult mai subțiri, deşi arderea se făcea în gropi deschise sau în cuptoare simple, fără grătar – o ceramică roşcată, gălbuie, neagră. Şi în ceea ce privește forma se constată apariția şi răspândirea unor exemple noi, alături de cele anterioare. Oalele lasă locul ceştilor, ca răspândire, acestea din urmă fiind de o mare varietate tipologică: ceşti scunde, cu gât scurt, corp semisferic, toartă uşor supraînălțată, exemplare neornamentate sau cu linii incizate pe umăr, formând motive geometrice simple (benzi de linii paralele, verticale pe corp şi concentrice pe umăr – motivul solar); forme mai evoluate: cu pereți arcuiți, prin care gâtul se desparte de corp, ornamentația fiind în linii simple, zig-zag-uri, triunghiuri haşurate (care se transformă treptat în arc sau arcadă), spirale simple sau înlănțuite, în formă de S; ceşti cu buza evazată, gât (mai înalt acum) despărțit în continuare de corp prin arcuirea pronunțată a vasului sau printr-un mic prag, corp înălțat, uşor bombat, uneori chiar zvelt, cu fund plat sau apare acum piciorul inelar, ornamentația fiind în arcuri, cu două rânduri de triunghiuri, spirale în S, fugătoare sau înlănțuite, incizate sau realizate printr-o canelură incipientă, butoni înconjurați de un şir de liniuțe şi cu câte două cercuri concentrice. O formă mai evoluată a ceştilor sunt cănițele, din pastă fină cu gât înalt, torți supraînălțate, corp bombat decorat cu incizii în zig-zag, benzi de linii, spirale, caneluri incipiente. Frecvente sunt străchinile, ornamentate în general cu linii simple, zig-zag-uri, spirale incizate, caneluri incipiente, butoni. Există următoarele tipuri: străchini cu corp scund, formă emisferică, gură largă, gât marcat prin arcuirea pereților, ornamentate cu mici crestături verticale pe buză şi cu unghiuri sau spirale pe corp; castroanele, cu formă tronconică, cu pereți înalți drepți, decorate cu linii incizate, arcade; castroane cu corp înalt, zvelt, îngustat spre fund, cu pereți arcuiți, neornamentate sau decorate cu triunghiuri haşurate şi cu benzi de linii în zig-zag (formă perpetuată şi în faza a treia); castroane-străchini cu corp puternic bombat în partea superioară şi buza trasă spre interior, exemplare neornamentate sau decorate cu linii în zig-zag şi cu caneluri incizate; castroane-străchini cu 4 picioare, având formă cilindrică sau conică, ornamentate cu şiruri de liniuțe verticale şi cu spirale slab canelate în jurul picioarelor. Dar există şi vase în forma unui bulb de ceapă, strecurători, tipsii (*vase de peşti*) în formă

[24] Pentru detalii, vezi Tiberiu Bader, *op cit.*, p.42-44
[25] Vladimir Dumitrescu, *op. cit.*, p.304
[26] L. R. in Radu Florescu et al., *op. cit.*, p.254, s.v. *Otomani*
[27] Vladimir Dumitrescu, *op. cit.*, p.304

BDD-A22161 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:37 UTC)

ovală alungită, vase de tip *askos*, capace-opaițe, suporturi-cilindrice cu corp gol în interior și cu 4 ferestruici ovale alungite; vase ryton, vase-altar portativ, cupe, borcane[28].

Saltul calitativ al olăriei Otomani are loc în faza a treia (1 250 – 1 200 î.Hr.)[29] (ce aparține Bronzului târziu), de altfel tot o perioadă de tranziție, în care se resimt influențe ale culturii Suciu de Sus, în urma contactelor cu aceasta[30]. Din punctul de vedere tehnic, se folosește o pastă fină și apare pentru prima dată angoba[31]. Decorul este cel care suferă schimbările cele mai mari, acesta primind treptat – pe lângă geometria incizată – canelura specifică acestei faze; aceasta pe lângă faptul că este în general vorba despre o ornamentație deosebit de bogată. Amplasarea este de asemenea tectonică, incizată orizontal pe gât: două sau mai multe linii la distanțe egale (de exemplu, pe căni găsite la Valea lui Mihai) –, iar pe corp: incizii complexe (chiar foarte puternice, ca niște caneluri fine), la care se adaugă caneluri paralele grupate, verticale sau oblice (o cană din aceeași localitate); sub buză: linii orizontale sau în ghirlande în zig-zag; iar sub linia ce desparte gâtul de corpul vasului: triunghiuri hașurate, cu vârful în jos, completate cu mici puncte incizate-împunse[32]. Tot în ceea ce privește amplasarea decorului, apare în această fază împărțirea decorului corpului în metope prin două sau mai multe linii verticale, paralele (pe o cană găsită la Otomani-Cetatea de pământ), în interiorul cărora se află uneori un mic motiv solar: o alveolă rotundă, înconjurată de un cerc de puncte (motiv întâlnit și în alte combinații). Apar așadar noi motive incizate: rozetele cu mici împunsături, triunghiuri hașurate, benzi înguste (hașurate cu liniuțe verticale), șiruri de puncte (ca pe vasul mare cu umăr accentuat de la Otomani, cu gât înalt și ușor evazat, cu două toarte, unde decorul spiralic incizat, combinat cu 4 proeminențe, are liniile dublate de șiruri de puncte)[33], dar și ghirlande, spirale. Precum apare noutatea canelurilor, așa cum menționam mai sus: oblice, verticale, circulare, semicirculare, spirale, toate combinate cu proeminențe. Și formele vaselor sunt tot mai multe și mai elegante. Cești le au toarta supraînălțată, gâtul mult mai înalt decât în faza anterioară, despărțit de corp de un mic prag, corpul scund și bombat, exemplarele fiind ornamentate pe toată suprafața cu caneluri. Cănile, față de cești, au buza mult evazată spre exterior, gât înalt și arcuit, corp bombat, toartă tot mai supraînălțată, terminată printr-o proeminență conică; față de cești, gâtul cănilor este decorat, liniile incizate fiind înlocuite treptat cu caneluri verticale sau oblice. Străchinile-castroane au mai multe forme. Cele tronconice au formă aproape pătrată, gura largă, lobată, buză evazată, cu 4 proeminențe, gât marcat prin arcuirea pereților, decorul fiind realizat pe corp cu două șiruri de arcade din linii incizate. Alte străchini au dimensiuni mari, formă neregulată, pereți arcuiți, fiind ornamentate cu șiruri de liniuțe orizontale. Străchinile în formă semisferică au gura largă, decor cu caneluri verticale pe corp și concentrice pe fund. Cele cu buza mult răsfrântă au caneluri late în formă de semicerc, combinate cu 4 butoni conici. Dar există acum și vase cu picior (o formă evoluată a unor tipuri de străchini), precum

[28] Pentru detalii, vezi Tiberiu Bader, *op. cit.*, p.45-52
[29] L. R. in Radu Florescu et al., *op. cit.*, p.255, s.v. *Otomani*
[30] Ion Miclea, Radu Florescu, *op. cit.*, p.108
[31] Tiberiu Bader, *op. cit.*, p.52
[32] Vladimir Dumitrescu, *op. cit.*, p.306
[33] *Ibidem*, p.304

BDD-A22161 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:37 UTC)

și vase cu formă cilindrică; cele în formă de bulb de ceapă și cele de tip cuptor sunt specifice fazei a treia, ultimele continuând și în așa-zisa faza a patra[34].

Putem menționa câteva studii de caz tipice pentru decorul evoluat al acestei faze.

Decorul unei căni se desfășoară orizontal (dar nu în registre) pe toată suprafața vasului: o serie de arcade, ghirlande, șiruri de puncte și linii paralele, rozete circulare de puncte în golurile dintre arcele ghirlandelor[35].

De asemenea orizontală este și dispunerea ornamenticii unei amforete, pe care alternanța motivelor este diversificată, acestea (motivele) fiind însă destul de puține: ghirlande, rânduri de puncte împunse și grupe de linii[36].

Pe căni globulare cu toartă supraînălțată găsite la Sălacea întâlnim spirale conjugate, incizate, cu proeminențe în jurul cărora se desfășoară volutele, amplasate în bandă delimitată de câte două linii[37].

O strachină are buza (modelată în 4 colțuri) acoperită în interior cu o ornamentație în zig-zag dispusă într-un registru împărțit în 4 zone, iar în exterior cu o bandă hașurată vertical și cu o ghirlandă dublă[38].

Ornamentația plastică, cu caneluri grupate câte 4-5, completate și cu proeminențe, este cea mai deosebită, de o măiestrie care o face un apogeu al decorației ceramicii Otomani, particularizând-o. Se întâlnește mai ales pe amfore – unde canelurile înconjură proeminențele pe partea superioară a vasului, ori se arcuiesc deasupra lor[39] –, precum și pe străchini-capace, unde sunt dispuse radial, ca pe strachina de la Sălacea, de 31,9 cm diametru, cu 5 proeminențe conice și o toartă, iar în interspații, cu 6 rozete[40].

...Sau ca pe o amforă de cca 40cm înălțime, cu un ansamblu deosebit combinat al decorului, compus din incizii și caneluri: câte un rând de proeminențe (în formă de butonaș imediat sub gât și conice pe diametrul maxim al vasului), înconjurate de câte o canelură circulară și cu câte o fâșie de incizii verticale începând în spațiile dintre proeminențe și care ajunge până între proeminențele cu caneluri de pe mijlocul corpului.

Pe un vas-butoi, cilindric, cu două torți inelare, sugerând o situlă (34,9cm înălțime), de la Ciumești-Berea (com. Sanislau, jud. Satu Mare), decorul dispus radial alternează 22 de proeminențe cu 24 de fascicule: 3 șiruri orizontale de butonași conici, înconjurați de câte o canelură circulară și legați între ei cu caneluri orizontale[41].

Inclusiv motive complicate precum spiralele se întâlnesc în cadrul acestei ornamentații deosebite cu caneluri: precum cele de pe un vas cu două tortițe de la Otomani[42].

[34] Pentru mai multe detalii, vezi Tiberiu Bader, *op. cit.*, p.52-55
[35] Vladimir Dumitrescu, *op. cit.*, p.306
[36] *Ibidem*, p.306
[37] Ion Miclea, Radu Florescu, *op. cit.*, p.111
[38] Vladimir Dumitrescu, *op. cit.*, p.306
[39] *Ibidem*, p.307
[40] *Ibidem*, p.311
[41] Ion Miclea, Radu Florescu, *op. cit.*, p.111; Vladimir Dumitrescu, *op. cit.*, p.307
[42] Vladimir Dumitrescu, *op. cit.*, p.307

BDD-A22161 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:37 UTC)

Plastica acestei culturi, în schimb, nu este la fel de bogată (o trăsătură comună, de altfel, întregii Epoci a bronzului): au fost descoperite câteva figurine antropomorfe feminine, cu cap mobil, preluând tipul *tesalian*: figurine cu cap amovibil și decor incizat[43] au fost găsite la Sălacea (jud. Bihor)[44]. Ceva mai numeroase sunt modelele miniaturale: care din teracotă (de la acestea s-au păstrat în general roțile): un exemplar întreg, de 11cm lungime (și realizat dintr-o singură bucată), a fost găsit la Tiream (jud. Bihor). Are laturile curbate decorate geometrizat și redă probabil un vehicul ceremonial folosit de un șef războinic, dar, oricum, și simbolistica solară în legătură cu drumul Soarelui realizat în vehicule de acest tip poate fi pusă în discuție[45].

Cultura Otomani este una dintre cele mai interesante și complexe culturi ale Epocii bronzului, aparținând grupării sud-vestice (împreună cu Verbicioara, Gârla Mare, Vatina, Balta Sărată, Periam-Pecica, Wietenberg, Suciu de Sus). Chiar dacă are un decor mai puțin complex decât cel al culturii Wietenberg, ea va juca un rol deosebit în menținerea tradițiilor locale în perioada Bronzului târziu, contribuind ulterior la nașterea culturii Gáva, de la începutul Epocii fierului.

BIBLIOGRAFIE

Bader, Tiberiu, *Epoca bronzului în nord-vestul Transilvaniei. Cultura pretracică și tracică,* București, Ed. științifică și enciclopedică, 1978

Dumitrescu, Vladimir, *Arta preistorică în România*, vol.I, București, Ed. Meridiane, 1974

Fazecaș, Gruia, *Aspecte privind așezările culturii Otomani de pe teritoriul României*, in *Crisia*, XXVI-XXVII, Oradea, 1997, p.51-65

Florescu, Radu, Daicoviciu, Hadrian, Roșu, Lucian (coord.), *Dicţionar enciclopedic de artă veche a României*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1980

Giurescu, Constantin C., Giurescu, Dinu C., *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri şi până astăzi*, Bucureşti, Ed. Albatros, 1971

Miclea, Ion, Florescu, Radu, *Preistoria Daciei*, Bucureşti, Ed. Meridiane, 1980

Ordentlich, Ivan, *Aria de răspândire a culturii Otomani de pe teritoriul României*, in *Marmatia*, II, Baia Mare, 1971, p.19-35

Petrescu-Dâmboviţa, Mircea, Vulpe, Alexandru (coord.), *Istoria românilor,* vol. I, *Moştenirea timpurilor îndepărtate*, Bucureşti, Academia Română, Ed. Enciclopedică, 2010

Rotea, Mihai, *Penetrația culturii Otomani în Transilvania. Între realitate și himeră*, in *Apulum*, XXXI, Alba Iulia, 1994, p.39-57

[43] Decorația figurinelor, în care este urmărită aceeași simbolistică solară regăsită în ceramică, este o trăsătură a plasticii Epocii bronzului. Cf. R. F. in Radu Florescu et al., *op. cit.*, p.70, s.v. *bronzului, epoca*

[44] L. R. in Radu Florescu et al., *op. cit.*, p.302, s.v. *Sălacea*

[45] Ion Miclea, Radu Florescu, *op. cit.*, p.111

BDD-A22161 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:37 UTC)